

Μέσω πραγματικών ειδήσεων
ο συγγραφέας επιστρέφει στο αγαπημένο του
λιμάνι και αφηγείται τις ιστορίες του
την εποχή του '50 και του '60

**Διονύσης
Χαριτόπουλος**

Τα άγρια παιδιά του Πειραιά

ΓΡΑΦΕΙ Ο ΔΗΜΗΤΡΗΣ
N. ΜΑΝΙΑΤΗΣ

Ολοκληρώνοντας το διάβασμα του βιβλίου «Πειραιώτες», νομίζεις πως τα χέρια σου έχουν κάτι απ' την υγρασία του λιμανιού ή τη μυρωδιά φτηνού αρώματος από οίκο ανοχής, καμπαρέ (ή «κοριτσιέρες») της Τρούμπα των 60s. Σε 171 απολαυστικές σελίδες ο Διονύσης Χαριτόπουλος επιστρέφει και καταπιάνεται με το προσφιλές του θέμα: τη ζωή γύρω και εντός του Πειραιά. Το επιχειρεί με κέντρο του την εικοσαετία 1947-1967. Που τεκμηριώνεται με τις περιγραφές των περιοχών και τα συλλογικά ήθη. Με τον ίδιο τον τρόπο ζωής. Τα άγρια, θλιβερά, ξεκαρδιστικά και πάνω απ' όλα βαθιά ανθρώπινα γεγονότα παρατίθενται σε ένα συνεχές διήγησος. Μικρές ειδήσεις απ' τον Τύπο και το αστυνομικό δελτίο της εποχής

παρεμβάλλονται ανάμεσα στη ρέουσα, ζωντανή αφήγηση ή καλύτερα την αλυσιδα πεζογραφημάτων του Χαριτόπουλου. Και το όλο εγχείρημα έχει κάτι από τα «Στοιχεία της δεκαετίας του '60» του Θανάση Βαλτινού. Ο συγγραφέας ευφυώς, σε αυτές τις ειδήσεις (υπαρκτές και αλιευμένες από μια εποχή που σήμερα μοιάζει σχεδόν εξωπρα-

«Δύο είναι οι φυλές του Πειραιά. Και το αόρατο τείχος που τις χωρίζει αρχίζει από το πάνω φρύδι του Λιμανιού, τα μηχανουργεία του Αγίου Διονύση, και φτάνει ως τις φάμπρικες γύρω από το γήπεδο Καραϊσκάκη»

ματική), κρατάει το τυπικό της διατύπωσης και την καθαρεύουσα ως γλώσσα. Φτιάχνοντας έτσι μια χτυπητή αντίθεση ανάμεσα σε αυτές και τη δική του αφήγηση που με τη σειρά της ενσωματώνει και συμπεριλαμβάνει μια γλώσσα του λιμανιού και της εν γένει πιάτσας με αρκετές αργκό λέξεις. Το γλωσσάρι που περιλαμβάνεται στις τελευταίες

σελίδες είναι αναγκαίο. Και ο Χαριτόπουλος μοιάζει να μας κάνει δώρο ένα ντοκουμέντο ζωής. Οι ιστορίες που επινοεί ή διασώζει συμπλέκονται με τις ειδήσεις της εποχής. Ο συγγραφέας μοιάζει να συμπληρώνει την ανθρωπογεωγραφία του Πειραιά και των λαϊκών του συνοικιών. Αυτή που ξεκίνησε ο ίδιος με το δοκίμιό του «Εκ Πειραιώς». Τότε βέβαια εστίαζε στην Τρούμπα. Τώρα είναι ολόκληρη η «φυλή» των Πειραιωτών που παραλαύνει στις σελίδες. Και η ταξινόμηση ή η γεωγραφία που ο Χαριτόπουλος επιχειρεί έχει βάση για την ερμηνεία και την κατανόηση ενός κόσμου και μιας μεταπολεμικής πραγματικότητας άγριας, αθώας, ευαίσθητης και αντιφατικής.

Κι αν υπάρχει πάντα σε αυτό το είδος βιβλίου ο κίνδυνος ιδεολογικοποίησης πάνω στο τρίπτυχο «μαγκιά - Πειραιάς - λαός», ο Χαριτόπουλος μοιάζει απλά να τεμαχίζει μια αλήθεια. Να την κόβει κομμάτια και να την αναπαριστά χωρίς διαμεσολαβήσεις.

→ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ

Διονύσης Χαριτόπουλος

Τα άγρια παιδιά του Πειραιά

→ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΣΕΛΙΔΑ

Με τα δράματα, τις αντιφάσεις και τις ακρότητες της. Κρατώντας μόνο τη γλώσσα της πιάτσας και της εποχής, μοιάζει να μετατρέπεται σε εργαστήριο παρατήρησης τον Πειραιά. Ακόμη κι αν η επίκληση της δικής του μνήμης είναι βασική ύλη του γραψίματος, αυτή δεν έχει ίχνος νοσταλγίας. Είναι πολύ σημαντικό να σημειώσουμε πως ο ίδιος είναι ένας εκ γενετής «αλπτάμπουρας» της περιοχής και όχι ένας εκ των υστέρων διανοούμενος - ξεναγός της.

Η ζωή ξετυλίγεται εδώ μπροστά άγρια. Το βιβλίο μοιάζει απλώς να διασώζει μέρος της. Κι όμως είναι η τεχνική της γραφής του Χαριτόπου-

Οι ήρωες διασχίζουν τις περιοχές του λιμανιού κάθετα και οριζόντια, περπατούν σε αυτές, κερατώνονται, φλερτάρουν, τρέχουν, πίνουν, δολοφονούνται

λου. Γραφή άγρια, ζωντανή αλλά και δουλεμένη. Γεμάτη εικόνες, ήχους, μυρωδιές. Ο συγγραφέας μοιάζει με τον αθόρυβο χρονικογράφο ενός ολόκληρου κόσμου με μπράβους, ρεμπέτες, πόρνες, φτωχοδιάβολους, ναυτικούς. Τα «παιδιά της ζωής» του Παζολίνι ή η γενιά που περιέγραψε στο ακατάτακτο φιλικό έργο του ο σκηνοθέτης Νίκος Νικολαΐδης και δεν στριμώχτηκε ούτε στο χριστιανισμό πλήθος ούτε στη Νεολαία των Λαμπράκηδων του '60, είναι εδώ παρούσα, πρωταγωνίστρια του βιβλίου του Χαριτόπουλου. Έχει ενδιαφέρον, ας πούμε, πώς βλέπουν τα αλάνια του Πειραιά τους συνομηλικούς τους Λαμπράκηδες (τα μέλη της Νεολαίας Λαμπράκη) μέσα από την πένα του Διονύση: «Αυτοί οι Λαμπράκηδες, μάγκα μου. Όχι πως δεν έχουν και ξηγημένα παιδιά, αλλά μερικοί είναι χειρότεροι κι από τα κασέρια του κατηχητικού. Εχθρικοί σαν χριστιανοί. Και ψηλομύτες, όλα τα ξέρουν. Όλα. Και για όλα έχουν έτοιμες απαντήσεις σαν να κυκλοφορούν με τις πλάκες του Μωυσή παραμάσχαλα». Οι «Πειραιώτες» είναι μια «φυλή» του λούμπεν προλεταριάτου ή του σκληρού περιθωρίου του '60 που ξεκινούσε απ' τα σκυλάδικα του Περάματος (που διέσωσε φωτογραφικά παλιότερα και ο Παναγιώτης Κουτρομπουσίσης) μέχρι την αριστοκρατική Καστέλλα, τη μαγική και σκληρή Τρούμπα (έως το λουκέτο

που επέβαλε ο Σκυλίτσος) και μέχρι τις προσφυγικές συνοικίες της Β' Πειραιά.

Δύο ναυτικοί, μετά το σχολασμα από λαϊκό κέντρο, κάνουν χαβαλέ στην έρημη αποβάθρα της Ακτής Κονδύλη υπό την επάρεια χασις μέχρι που ο ένας σπρώχνει τον άλλο - τον αδύματο - στη θάλασσα, συνεχίζοντας να χορεύει. Οι τρεις στρατιώτες πάνε για εκτέλεση στον Τούρλο της Αίγινας και ο κόσμος παρατηρεί την προσαγωγή τους στο πλοίο που θα τους μεταφέρει. Ο Κοσμάς ξεπετάγεται απ' το καμπαρέ Αρζεντίνα της Τρούμπας και βουτάει ένα ταξί που τον διακτινίζει στο Τζάνειο με ένα καρφωμένο μαχαίρι στο κούτελο. Ο συγγραφέας καρτογραφεί το μέρος. Και κάνει μάλιστα μια ενδιαφέρουσα ταξινόμηση: «Δύο είναι οι φυλές του Πειραιά. Και το αόρατο τείχος που τις χωρίζει είναι σκληρό κι αδιapέραστο σαν το τείχος του Βερολίνου, αρχίζει από το πάνω φρύδι του Λιμανιού, τα μηχανουργεία του

Αγίου Διονύση, και φτάνει ως τις φάμπρικες γύρω από το γήπεδο Καραϊσκάκη». Η βιτρίνα της πόλης - κατά Χαριτόπουλο - έχει Πλατεία Κοραή, Δημοτικό Θέατρο, Καστέλλα, Πασαλιμάνι, Φρεαττύδα, Χατζηκυριάκειο, Καλλιόλη. Η από κει πλευρά έχει τον βαθύ Πειραιά με Δραπετσώνα, Κερατσίνι, Καμίνια, Ταμπουρία, Αμφιάλη, Κοκκινιά κ.ά. Οι ήρωες του βιβλίου διασχίζουν τις περιοχές, κάθετα και οριζόντια, περπατούν σε αυτές, κερατώνονται, φλερτάρουν, τρέχουν, πίνουν, σκοτώνονται, εκδικούνται με όρους μανιάτικης βεντέτας, δολοφονούνται. Απ' το κάδρο της ανθρωπογεωγραφίας του λιμανιού δεν θα μπορούσε να λείπει ο Ολυμπιακός Πειραιώς - η μία εκ των ομάδων της περιοχής. Και η λαϊκή της πρόσληψη. Ο προπονητής Μάρτον Μπούκοβι βγαίνει απ' το ξενοδοχείο Καστέλλα, στο οποίο έχει εγκατασταθεί από τότε που ήλθε για την ομάδα. Η πρωινή του βόλτα προς το Πασαλιμάνι διακόπτεται από εκδηλώσεις λατρείας

από τους Γαύρους. Με αποκορύφωμα τον οδηγό του τρόλεϊ που σταματάει το όχημα, πετάγεται από μέσα, φιλάει το χέρι του προπονητή και του λέει παρακλητικά: «Πατέρα (σ.σ.: το παρατσούκλι του Μπούκοβι), σε παρακαλώ... γαμήστε την Κυριακή τον πούστη τον Παναθηναϊκό». Και ανάμεσα στις ιστορίες, η πιο τραγική. Αποτύπωμα μεταπολεμικού δράματος: χίλιοι απελπισμένοι φτωχοδιάβολοι, κατά μεγάλο μέρος προσφυγικών οικογενειών, εφορμούν στα κατσάβραχα της Αμφιάλης και επιχειρούν να καταπατήσουν την περιοχή για να στήσουν τα μικρά λαθραία σπιτικά τους. «Ενα δωματάκι να βάλουμε τα παιδιά, εκλιπαρούσε μια γυναίκα». Το όνειρο ματαιώθηκε από την επέμβαση της Αστυνομίας. «Μαύρη μαυρίλα ο γυρισμός» γράφει ο Χαριτόπουλος. Σαραντα ακριβώς χρόνια απ' την έκδοση του πρώτου βιβλίου «Δανεικιά γραβάτα», ο συγγραφέας καταθέτει ένα ντοκουμέντο αλήθειας εποχής.

Σκηνή
ξέφρενου
γλεντιού
από καμπαρέ
της Τρούμπας

Αστυνομικό δελτίο

«Τον εκάρφωσαν με πηρούνι εις τα χέρια και το μέτωπο»

Μερικές ειδήσεις εποχής, αλιευμένες από το βιβλίο:

«Λευκόν Πάσχα» εώρτασαν οι Πειραιώτες διά πρώτην φοράν κατά τα τελευταία έτη μετά τον Πόλεμον, αφού σοβαρά πράξεις βίας, μεγάλα αδικήματα ή εγκλήματα δεν εσημειώθησαν. Τα δελτία συμβάντων της Αστυνομικής Διευθύνσεως Πειραιώς ήσαν λευκά σχεδόν, και η λέξις «ουδέν» εδέσποζεν εις αυτά.

Άσεμνος νέα απειλάνησεν μειράκιον. Συνελήφθη παρ' οργάνων της Γενικής Ασφαλείας Πειραιώς και απεστάλη εις την Εισαγγελίαν η άσεμνος Φιλώ Β., ετών 20, η οποία κατώρθωσε να παρασύρη εις υπόγειον δωμάτιον επί της οδού Σκουζέ τον ανήλικον παιδα Ν.Σ., ετών 14, και να συννευρηθή μετ' αυτού.

Ο καπετάν Ανδρέας Ζέπιος, του γνωστού λαϊκού τραγουδιστή, που είναι σήμερα 51 ετών και ασχολείται με το ψάρεμα, ετραυματίσθη εκθές εις την οικίαν του καθώς εδάρη αγρίως από την σύζυγόν του Αικατερίνη, ετών 40, η οποία προσέτι τον εκάρφωσεν με πηρούνι εις τα χέρια και το μέτωπο. Η δράστις μετά την πράξιν της εξηφανίσθη, διά να αποφύγη την σύλληψιν.

Σήμερον την πρωίαν ενεφανίσθη εις τον Λιμένα καρκαρίας μήκους άνω των 4 μέτρων, και πλησίον της Ακτής Τζελέπη πειλίσθη επανειλημμένως τον εν καταδύσει δύτην, εργαζόμενον προς εκβραχισμόν υφάλου, με συνεχείς αναγνωριστικές βόλτες περίξ αυτού επί ικανήν ώραν, αλλά τελικώς το κάτος απεμακρύνθη δίχως να επιτεθή.

Η εργάτρια Αναστασία Α., ετών 40, επιστρέφουσα εις το ξύλινο παρράπηγμά της εις Ικόνιον παρά την στάσιν Σκουπιδία, ανεύρεν επί της κλίνης της θήλυ αρτηγίννητον βρέφος, περιτετυλιγμένον διά τεμαχίου υφάσματος και φέρον σημείωμα ότι είναι ηλικίας 3 ημερών, και εξεδήλωσε εις τας Αρχάς την επιθυμίαν όπως το υιοθετήσῃ.

Διονύσης Χαριτόπουλος
ΠΕΙΡΑΙΩΤΕΣ

Εκδόσεις Τόπος, 2016, Σελ. 176
Τιμή: 13 ευρώ